

پشت پرده تغییر لحن ترکیه در قبال سوریه پس از اجلاس تهران چیست؟

اظهارات اخیر وزیر خارجه ترکیه در قبال نظام سوریه و استفاده او از ادبیاتی نسبتاً دوستانه در قبال دمشق، سوالات زیادی در خصوص چرایی این تغییر لحن آنکارا بویژه پس از اجلاس سه‌جانبه تهران ایجاد کرده است.

به گزارش آران نیوز به نقل از گروه بین الملل خبرگزاری فارس، پس از نشست سه جانبه تهران در ۱۸ ژوئیه گذشته، با حضور روسای جمهور ایران، روسیه و ترکیه، بسیاری از تحلیلگران و ناظران سیاسی پیش بینی کردند که این اجلاس، مستقیماً بر صحنه سوریه تأثیر مثبت بگذارد و به تعدیل موضع آنکارا در قبال دمشق منجر شود؛ امری که طی هفته جاری نخستین شواهد آن در اظهارات وزیر خارجه ترکیه در قبال سوریه و تغییر لحن آن مشاهده شد.

تغییر لحن آنکارا در قبال دمشق

روزنامه قطری «العربی الجدید» با انتشار یادداشتی در این خصوص نوشت: «مولود چاووش اوغلو» وزیر خارجه ترکیه، هفته جاری اظهارات شگفت انگیزی در خصوص سوریه بیان کرد و گفت که آنکارا در صورت تصمیم به مقابله با گروه موسوم به «یگان های مدافع خلق» گرد، همه نوع حمایت سیاسی از نظام سوریه را ارائه خواهد کرد. در حالی که هماهنگی اطلاعاتی بین ترکیه و نظام سوریه در طول سال های درگیری به دلایل صرفاً امنیتی قطع نشده است، این نخستین بار است که یک مقام برجسته ترکیه به طور علنی از ادبیات نسبتاً دوستانه ای در قبال نظام سوریه استفاده می کند.»

به اعتقاد نویسنده، آنکارا همواره تأکید داشت که به ارتباطات امنیتی و اطلاعاتی با دمشق هیچ وجهه سیاسی ندهد و احیای روابط با آن را به دستیابی به حل و فصل سیاسی همه جانبه در مناقشه مشروط کرده بود، اما اظهارات «چاووش اوغلو» بیانگر تمایل فزاینده ترکیه به گشایش محتاطانه و مشروط در قبال اسد است و همچنین منعکس کننده معضل بزرگی است که ترکیه در ایجاد توازن در سیاست های اصولی خود مبتنی بر عدم به رسمیت شناختن مشروعیت اسد، حمایت از آرمان های سوری ها در آزادی و دموکراسی و انطباق با تحولات بزرگی که در این درگیری رخ داده است به نوبه خود بر اولویت های اصلی آنکارا در سوریه تحمیل شده، مواجه است.

آنکارا از سال ۲۰۱۷ پروژه براندازی اسد را رها کرده است

در ادامه یادداشت العربی الجدید آمده است که تغییر در سیاست ترکیه در قبال سوریه امر جدیدی نیست، بلکه در سال ۲۰۱۷ نمایان شد، زمانی که آنکارا به همراه مسکو و تهران در روند آستانه شرکت کرد. ترکیه از آن زمان پروژه براندازی نظام اسد را رها کرده و به جای آن بر مقابله با پروژه جدایی طلبی گردی تمرکز کرده است. در پنج سال اول درگیری، ترکیه به همراه کشورهای عربی و غربی به طور فعال در پروژه سرنگونی اسد مشارکت داشت و برای تسلیح گروه های مخالف سوریه تلاش کرد. اما پس از آن عوامل بسیاری پدیدار شد و آنکارا را تحت فشار قرار داد تا راه دیگری را در پیش گیرد.

نویسنده در توضیح این امر، افزود که عقب نشینی ایالات متحده از خطوط قرمزی که مقابل نظام اسد «در خصوص استفاده از سلاح های شیمیایی ترسیم کرده بود»، باعث شد تا آنکارا متقاعد شود که غرب دیگر تمایلی به ادامه جنگ علیه اسد ندارد. مداخله ائتلاف بین المللی موسوم به ضد داعش در سوریه و عراق نیز به ترس ترکیه از پیشرفت پروژه گردها دامن زد. پس از آن نیز، مداخله نظامی روسیه در سال ۲۰۱۵ و آنچه که با تغییر موج جنگ به نفع نظام اسد ایجاد شد، اعتقاد آنکارا را در مورد نیاز به تغییر سیاست هایش در قبال سوریه افزایش داد.

آنکارا و ایجاد فضای مناسب برای مقابله با یگان های گرد

بنا بر این یادداشت، اگرچه ترکیه با مشارکت سه جانبه با روسیه و ایران به دنبال مدیریت منافع متضاد این سه کشور در سوریه و پرهیز از درگیری نظامی با آنها بود، اما توانست فضای قابل قبولی را برای اقدام نظامی علیه یگان های گرد در ازای فشار وارد کردن به مخالفان در مناطق باقی مانده در شمال غرب سوریه برای پذیرش توقف درگیری با اسد ایجاد کند. از زمان نخستین مداخله نظامی ترکیه در سوریه در سال ۲۰۱۶، آنکارا سه عملیات نظامی «درع الفرات» (سپر فرات)، «غصن الزیتون» شاخه زیتون و «نبع السلام» چشمه صلح را با تأیید ضمنی روسیه آغاز کرده است. به استثنای عملیات «درع الربیع» (سپر بهار) که منجر به اولین رویارویی نظامی گسترده بین ترکیه و نظام اسد شد، مشارکت سه جانبه در عادی سازی نسبی وضعیت امنیتی در منطقه چهارم کاهش تنش در ادلب موفق شد.

انگیزه های آنکارا برای نزدیکی به مسکو در روند آستانه

بر این اساس، مشارکت با روسیه در بیش از یک سطح برای ترکیه جذاب بود. از یک سو مسکو به حرکت ترکیه علیه یگان ها گرد مشروعیت ضمنی داد و از سوی دیگر، این مشارکت بعدها به هماهنگی گسترده تر بین دو کشور در موضوعات دوجانبه مانند همکاری در حوزه دفاعی و انرژی و سایر مسائل منطقه ای مانند قفقاز جنوبی و لیبی تبدیل شد.

نقاط ضعف آنکارا در پرونده سوریه

نگارنده تصریح کرد: «با این وجود، آنکارا سرفصل راهبرد خود در سوریه را حفظ کرده است، اما سایر تحولات مربوط به این درگیری در دو سال گذشته، آنکارا را در موقعیت ضعیفی قرار داد. برخی از کشورهای عربی روابط خود را با دمشق احیا کردند و از دیگر سو، اختلافات آنکارا با واشنگتن در سایه دولت بایدن که به شراکت با یگانهای گرد، اهتمام ورزید، عمیق تر شد».

بر اساس این یادداشت، در حال حاضر مسکو و تهران هرگونه عادی سازی احتمالی ترکیه با دمشق را بزرگترین جایزه در ماموریت احیای اسد در صحنه بین المللی می دانند. «حسین امیرعبدالللهیان» وزیر امور خارجه ایران در سفر اخیرش به ترکیه، پیشنهاد میانجیگری میان آنکارا و دمشق را مطرح کرد، در حالی که مسکو مدتی است به دنبال متقاعد کردن ترکیه برای ورود به گفت و گوی سیاسی با نظام اسد است. نقطه ضعف اصلی ترکیه نیاز به همکاری با روسیه و ایران برای از بین بردن پروژه خودمختاری گردها است.

نگارنده در ادامه تاکید کرد: «دو طرف روسیه و ایران نیز از این نیاز برای تحت فشار قرار دادن آنکارا برای گشایش در برابر اسد، سوء استفاده می کنند. این نیاز بیشتر با توجه به مخالفت شدید مسکو و تهران با طرح های آنکارا برای آغاز عملیات نظامی جدید علیه یگان های گرد در دو منطقه تل رفعت و منبج در غرب فرات ظاهر می شود.

در ادامه این تحلیل آمده است که آنکارا از زمان وارد شدن به شراکت سه جانبه با روسیه و ایران، توانسته به تفاهات بسیاری با مسکو به دور از تهران و بدون نیاز به توسعه هماهنگی های اطلاعاتی خود با نظام اسد و رساندن آن به سطح گفت و گوی سیاسی، دست یابد. اما شراکت روسیه و ایران که بعد از جنگ روسیه علیه اوکراین جنبه راهبردی به خود گرفت، مسکو را به در نظر گرفتن منافع تهران در سوریه سوق می دهد.

معامله آنکارا با دمشق

به اعتقاد نگارنده، در حالی که شرایط پیرامون تغییر لحن ترکیه در قبال نظام سوریه عمدتاً به آینده مناطق تل رفعت و منبج مربوط می شود، اظهارات اخیر چاووش اوغلو را می توان به تمایل ترکیه برای پذیرش راهکاری که شامل کنترل نظام اسد بر این دو منطقه در قبال همکاری گسترده تر با دمشق و متحدانش علیه یگان های مرتبط کرد. با این وجود، حصول چنین همکاری هایی در آینده قابل پیش بینی همچنان با دو گره اصلی مواجه است؛ نخست اینکه دری را برای مناقشه درباره آینده مناطق تحت کنترل ترکیه در شمال سوریه باز خواهد کرد و دوم نگرانی ترکیه درباره رابطه ای که دمشق و مسکو به دنبال ایجاد آن با یگانهای گرد هستند. لذا پوتین در حالی که هفته آینده در سوچی میزبان اردوغان، رئیس جمهور ترکیه است، به احتمال زیاد تلاش خواهد کرد که تضمین هایی در این زمینه به آنکارا بدهد.

بنا بر این یادداشت، «علاوه بر موضوع یگان های گرد، موضوع آوارگان نقطه ضعف دیگر آنکارا برای احیای روابط با دمشق است. توجه اردوغان بر موفقیت طرحش برای بازگرداندن یک میلیون آواره سوری به کشورشان از طریق تامین امنیت مناطق تحت کنترل آنکارا در شمال سوریه و گسترش مرزهای منطقه امنی که ایجاد کرده است، متمرکز شده است. با توجه به مخالفت روسیه و ایران با هرگونه اقدام نظامی جدید ترکیه در شمال سوریه و با توجه به نیاز اردوغان برای موفقیت این پروژه قبل از انتخاباتی که قرار است در اواسط سال آینده برگزار شود، هماهنگی امنیتی با نظام اسد علیه یگان های گرد و ورود به گفت و گوی سیاسی با دمشق، فرصت های موفقیت این پروژه را افزایش می دهد».

در خاتمه این یادداشت آمده است که این امر در وهله اول به این امر بستگی دارد که تعهدات سران ترکیه، روسیه و ایران در اجلاس تهران برای همکاری در مبارزه با تروریسم تا چه اندازه به گام های عملی تبدیل شود. نشست آتی سوچی بین پوتین و اردوغان نیز در این زمینه تعیین کننده خواهد بود. بعید است که در آینده نزدیک، آنکارا روابط خود را با دمشق احیا کند، اما اقداماتی نظیر همکاری در مورد یگانهای گرد و مسائل آوارگان، تا پیشبرد مسیر حل و فصل سیاسی، راه را برای احیای روابط بین آنکارا و دمشق هموار خواهد کرد».